

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Petry Weissové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **F. H.**, zast. JUDr. Tomášem Davidem, advokátem, se sídlem Opletalova 1417/25, Praha, proti žalovanému: **Krajský úřad Ústeckého kraje**, se sídlem Velká Hradební 3118/4B, Ústí nad Labem, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 12. 2018, č. j. 4300/ZPZ/2018/ODV-552, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 1. 2021, č. j. 15 A 30/2019-72,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Magistrát města Mostu, odbor stavební úřad (dále jen „stavební úřad“), rozhodnutím ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. OSÚ/113127/2015/EF/J-2300, č. j. MmM/026146/2018/OSÚ/EF, podle § 15 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění účinném do 31. 12. 2017 (dále jen „zákon o vodách“), a podle § 129 odst. 3 zákona 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění účinném do 31. 12. 2017, (dále jen „stavební zákon“), dodatečně povolil stavbu „Kanalizace a ČOV Malé Březno“ (dále též jen „stavba“) na pozemcích parc. č. XA, XB, XC, 36/41, 36/48, 36/56, 61/1, XD, XE, 71/1, 224/7, XF, 241/1, 251/6, XG, sestávající z objektu splaškové kanalizace na pozemcích parc. č. XA, XB, XC, 36/48, 61/1, XD, XE, 71/1, 224/7, XF, 241/1, XG, 251/6, objektu dešťové kanalizace na pozemcích parc. č. 36/41, 36/48, 36/56, XE, 71/1, 241/1, XG, a části přístupové panelové komunikace (účelové komunikace neveřejně přístupné) k přečerpávací stanici splaškové kanalizace na pozemcích 71/1, XG, vše v katastrálním území M. B.

[2] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) zamítl odvolání proti rozhodnutí stavebního úřadu a toto rozhodnutí potvrdil.

II.

[3] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“), který ji v záhlaví označeným rozsudkem (dále jen „napadený rozsudek“) zamítl.

[4] Krajský soud předně nedal za pravdu žalobním námitkám směřujícím proti tomu, že se stavební úřad nevypořádal s nesouhlasem jiného účastníka stavebního řízení (Státního pozemkového úřadu) s dodatečným povolením stavby. Upozornil totiž, že žaloba v nynější věci je výlučně prostředkem k ochraně veřejných subjektivních práv žalobce a nejde o *actio popularis*. Žalobce tudíž není aktivně legitimován k ochraně práv jiného subjektu.

[5] V souvislosti s další žalobní argumentací krajský soud uvedl, že účinností § 59a vodního zákona, tedy od 1. 1. 2014, vzniklo zákonné věcné břemeno k pozemkům ve vlastnictví žalobce (terminologií zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, pozemková služebnost), a to v prospěch vodního díla, zřízeného přede dnem 1. 1. 2002. V důsledku toho žalobci nezbyvá, než vodní dílo umístěné i na jeho pozemcích (parc. č. XC a XG), jakož i jeho užívání, strpět. K námitce spočívající v tom, že žalobce nedal ke stavbě souhlas, krajský soud připomněl, že z důvodu existence uvedeného zákonného věcného břemene (služebnosti) nebyl pro vydání dodatečného povolení stavby podmínkou žalobcův souhlas.

[6] V souvislosti s namítaným nárokem na poskytnutí náhrady za věcné břemeno k žalobcovým pozemkům krajský soud uvedl, že vznik zákonného věcného břemene není a nemůže být závislý na poskytnutí této náhrady a současně zákon nezavazuje vlastníka stavby (obec Malé Březno) k aktivitě v otázce stanovení náhrady, jak žalobce požadoval. Z uvedeného závěru pak krajský soud dále dovodil, že není povinností správních orgánů v řízení o dodatečném povolení stavby rozhodnout o náhradě za zřízení zákonného věcného břemene, neboť k takovému rozhodnutí je dle zákona příslušný výlučně civilní soud, a to pro případ, že mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby nedojde ke vzájemné dohodě. Krajský soud uzavřel, že pokud se žalobce dosud se svým nárokem neobrátil na civilní soud a náhrada za věcné břemeno mu (prozatím) nebyla poskytnuta, nemůže mít tato skutečnost vliv na správnost závěru správních orgánů obou stupňů o existenci věcného břemene k jeho pozemkům.

[7] Krajský soud se konečně neztotožnil ani s názorem žalobce, že řízení o dodatečném povolení stavby bylo nadbytečné, neboť shledal, že v něm byly správní orgány povinny podanou žádost přezkoumat také přiměřeně podle § 90 a § 110 až § 114 stavebního zákona. Z dodatečného povolení stavby dle krajského soudu vyplývá, že správní orgán prvního stupně zkoumal mimo jiné, zda je projektová dokumentace zpracována v souladu s územním rozhodnutím, zda je úplná, přehledná a zda jsou v odpovídající míře řešeny obecné požadavky na výstavbu, zda je zajištěn příjezd ke stavbě. Proto bylo nutné i při aplikaci § 59a vodního zákona pro legalizaci stavby zahájit řízení o dodatečném povolení stavby.

III.

pokračování

[8] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) nyní brojí proti napadenému rozsudku kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[9] Stěžovatel má za to, že bylo zasaženo do jeho veřejných subjektivních práv, zejména do jeho vlastnického práva garantovaného Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), neboť stavba byla uskutečněna bez jeho souhlasu na jeho pozemcích. Napadeným rozhodnutím podle názoru stěžovatele dochází k legalizaci černé stavby prostřednictvím § 59a vodního zákona, což stěžovatel považuje za protiústavní. Toto ustanovení nemá nahrazovat souhlas vlastníků pozemků v řízení o dodatečném povolení stavby, ale zakotvuje náhradu za zřízené věcné břemeno. Stěžovatel trvá na tom, že řízení o dodatečném povolení stavby bylo nadbytečné, ale když už bylo zahájeno, měly správní orgány požadovat po staviteli doložení souhlasu stěžovatele s realizací stavby a zkoumat splnění všech podmínek daných § 59a vodního zákona, včetně vyplacení příslušné náhrady. Stavební úřad nemůže na jednu stranu uvést, že nepotřebuje souhlas vlastníka, neboť ho nahrazuje zákon, a na druhé straně nepřihlédnout k podmínce omezení vlastnického práva stanovené stejným zákonem, tedy k poskytnutí náhrady. V řízeních předcházejících vydání dodatečného povolení stavby však k přiznání náhrady ani udělení souhlasu stěžovatele nedošlo, a tudíž stěžovatel považuje rozhodnutí správních orgánů za nezákonné a protiústavní.

[10] Dále je stěžovatel názoru, že by v řízení o dodatečném povolení stavby mělo být přihlédnuto k tomu, zda byla stavebníkem poskytnuta vlastníkovu náhrada za strpění stavby. Má totiž za to, že pouze tímto způsobem může být garantováno, že dojde k naplnění podmínek daných v § 59a vodního zákona. Jinak je dle stěžovatele vlastník pozemku znevýhodňován ve všech možných ohledech a je krácen na možnosti domáhat se ochrany svých vlastnických práv. Stěžovatel opakuje, že zásadní otázkou je, zda je možné nahradit souhlas vlastníka pozemku v rámci dodatečného povolení stavby aplikací § 59a vodního zákona a zda lze tímto ustanovením legalizovat černou stavbu, ke které nedal vlastník pozemku souhlas. Podle stěžovatele ústavně konformní výklad zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva (dále jen „zákon č. 303/2013 Sb.“, kterým byl § 59a vložen do vodního zákona - poznámka soudu) musí vést k závěru o tom, že lze legalizovat pouze ta vodní díla, která vznikla v souladu s platnými právními předpisy. V jeho případě se však jedná o legalizaci černé stavby vzniklé v roce 1995, aniž by byl refundován, čímž došlo k protiústavní aplikaci § 59a vodního zákona. Výsledný stav je tak protiústavní a v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. Jelikož i samotný § 59a vodního zákona je podle stěžovatele protiústavní, navrhuje předložit tuto otázku Ústavnímu soudu.

IV.

[11] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že stěžovatel zcela pomíjí, že v souvislosti s aplikací § 59a vodního zákona Nejvyšší správní soud již opakovaně rozhodoval a krajský soud tuto judikaturu shrnul v odstavci 25. napadeného rozsudku. Žalovaný trvá na tom, že byl povinen v řízení o dodatečném povolení stavby respektovat zákonné věcné břemeno, a to bez ohledu na to, zda za jeho strpění byla žalobci poskytnuta náhrada. Vzhledem k nároku stěžovatele na poskytnutí náhrady nepovažuje stěžovatelovu zákonnou povinnost strpět stavbu za protiústavní.

V.

[12] Stěžovatel v replice k vyjádření žalovaného uvádí, že judikaturu Nejvyššího správního soudu, na kterou žalovaný odkazuje, nepovažuje za relevantní. Opakuje své názory vyjádřené v kasační stížnosti a poukazuje na rozdílný přístup obce Malé Březno k různým vlastníkům pozemků, na nichž bylo vodní dílo realizováno. Poukazuje na postup obce při prodeji jiného pozemku, přes který stavba vede s tím, že v daném případě obec náhradu poskytla.

[13] V prvním doplnění repliky stěžovatel upozorňuje na jiný možný úhel pohledu na celý případ, podle něž § 59a vodního zákona na posuzovaný případ vůbec nedopadá, neboť stavba, která je tzv. černou stavbou, není vůbec vodním dílem. S odkazem na § 127 odst. 13 vodního zákona doplňuje, že za vodní dílo se podle vodního zákona považují pouze vodohospodářská díla povolená. Z uvedeného důvodu stavba provedená v rozporu se stavebním povolením, o jakou jde v souzené věci, nemůže být vodním dílem. K tomu stěžovatel dále dodává, že podle § 55 odst. 4 vodního zákona v pochybnostech o tom, zda se jedná o vodní dílo, rozhoduje vodoprávní úřad. Stěžovatel shrnuje, že se na něj nemůže vztahovat zákonné věcné břemeno podle § 59a vodního zákona, neboť stavba vůbec není vodním dílem ve smyslu vodního zákona.

[14] Ve druhém doplnění repliky stěžovatel upozorňuje, že při rozhodování by měl Nejvyšší správní soud zohlednit, že v souladu s § 187 odst. 1 a 2 nového stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb. stavební zákon – poznámka soudu), který vstoupí v účinnost dne 1. 7. 2023, již nebude možné legální věcná břemena nezapsaná v katastru nemovitostí v řízení o dodatečném stavebním povolení zohledňovat v případě, že stavebník nepředloží souhlas vlastníka pozemku. Stěžovatel z této změny dovozuje vůli zákonodárce *pro futuro*, že souhlas vlastníka pozemku má přednost před zákonným věcným břemenem. Takový výklad by dle jeho názoru měl být aplikován již na posuzovaný případ.

VI.

[15] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[16] Kasační stížnost není důvodná.

[17] Nejvyšší správní soud nejprve rekapituluje pro věc rozhodné skutkové okolnosti. Stavba, která je předmětem projednávané věci, byla realizovaná v roce 1995 v rozporu s dříve vydaným stavebním povolením ze dne 19. 4. 1993, sp. zn. Vod235/93/Tk/J-2300/350. Stavební úřad v souvislosti s touto skutečností zahájil řízení o odstranění stavby, které však následně přerušil, neboť dne 2. 10. 2015 bylo zahájeno řízení o žádosti obce Malé Březno o dodatečné stavební povolení k části stavby. Dne 3. 5. 2017 podala obec žádost o dodatečné povolení zbytku stavby a následně dne 26. 7. 2017 byla obě řízení na žádost obce spojena do společného řízení. Jelikož stavba vede mimo jiné i přes pozemky stěžovatele (konkrétně pozemky parc. č. XC, a parc. č. XG v k. ú. M. B.), jednal s ním stavební úřad jako s účastníkem správního řízení. Při ústním jednání spojeným s ohledáním na místě, které se uskutečnilo dne 16. 11. 2017, žalobce jako jediný účastník

pokračování

vyslovil nesouhlas s dodatečným povolením stavby. K němu se dodatečně s nesouhlasem připojil i Státní pozemkový úřad jako další, avšak opomenutý, účastník řízení.

[18] Nejvyšší správní soud po přezkoumání obsahu kasační stížnosti nemohl přehlédnout, že stěžovatel v podstatné části kasační stížnosti pouze jinými slovy opakuje námitky vznesené již v žalobě, se kterými se krajský soud v napadeném rozsudku řádně a dostatečně vypořádal (konkrétně s námitkou uskutečnění stavby bez souhlasu stěžovatele v odstavcích 22. až 29., s namítanou nadbytečností řízení o dodatečném povolení stavby v odstavci 34., a s neposkytnutím náhrady v odstavcích 30. až 33.). Tyto kasační námitky tedy nesměřují proti konkrétním závěrům krajského soudu, jedná se toliko o mírně pozměněné žalobní námitky, které míří proti postupu a závěrům správních orgánů.

[19] Řízení o kasační stížnosti však nelze považovat za druhý pokus „ještě jednou a z pohledu stěžovatele lépe uvážit o tomtéž“ (srov. rozsudek tohoto soudu ze dne 18. 7. 2019, č. j. 1 Afs 44/2019-41). Kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví (§ 102 s. ř. s.). Z toho plyne, že kasační stížnost musí kvalifikovaným způsobem zpochybňovat právě rozhodnutí krajského soudu, nikoli námitkami opakovaně mířit k aktu správního orgánu (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 8 Afs 106/2006-58). Jak uvedl Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 30. 6. 2020, č. j. 10 As 181/2019-63, publ. pod č. 4051/2020 Sb. NSS, „aby vůbec byla kasační stížnost způsobilá k projednání, musí kvalifikovaným způsobem zpochybňovat právě rozhodnutí krajského soudu, proti němuž byla podána, a nikoli nějaký jiný akt (byť třeba i věcně související nebo předcházející napadenému rozhodnutí krajského soudu).“ Jak je však uvedeno výše, v daném případě stěžovatel vznáší opakované námitky proti postupu správních orgánů, které již byly vypořádány krajským soudem; stěžovatel však proti tomuto vypořádání, resp. závěrům krajského soudu nepostavil v kasační stížnosti žádnou vlastní konkurující argumentaci.

[20] V souvislosti s právě uvedeným Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že z jeho rozsudku ze dne 14. 6. 2017, č. j. 3 As 123/2016-40, vyplývá, že stěžovatelům nic nebrání zopakovat žalobní (návrhovou) argumentaci v případech, ve kterých ji krajský soud dostatečně nevypořádal, směřuje-li taková argumentace k existenci kasačního důvodu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (tedy nepřezkoumatelnosti soudního rozhodnutí či jiné vadě řízení před krajským soudem). Stěžovatel však tímto směrem kasační argumentaci nevedl, nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku pro nevypořádání žalobních námitek nenamítal a Nejvyšší správní soud takovou vadu ani sám neshledal (musel by k ní přitom v souladu s § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti).

[21] Nejvyšší správní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že řízení o kasační stížnosti je ovládáno dispoziční zásadou. Kasační soud je tak až na zmíněné výjimky uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s. vázán důvody uvedenými v kasační stížnosti, a proto obsah kasačních námitek a kvalita jejich odůvodnění do značné míry předurčují obsah jeho rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004-54). Je proto odpovědností stěžovatele, aby v kasační stížnosti specifikoval konkrétní skutkové a právní důvody, pro které napadá rozsudek krajského soudu.

[22] Nejvyšší správní soud nepřehlédl ani to, že další část kasačních námitek naopak v žalobě uplatněna nebyla vůbec (námitka legalizace černé stavby, resp. že legalizovat lze pouze díla postavená v souladu se zákonem; protiústavnost výsledného stavu; rozdílný přístup obce k žalobci a jiným vlastníkům dotčených pozemků; skutečnost, že § 59a vodního zákona se na danou věc nevztahuje, neboť stavba není vodním dílem). K těmto stížnostním námitkám Nejvyšší správní soud uvádí, že jsou uplatněny poprvé až v kasační stížnosti, třebaže mohly být vzneseny již v řízení o žalobě, neboť v tom stěžovateli nic nebránilo (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 8 Afs 106/2006-58).

[23] V nyní souzené věci je tedy kasační stížnost na samé hranici projednatelnosti, neboť stěžovatel předkládá ve své podstatě stejné námitky, které vznesl v odvolání i v žalobě (k tomu viz výše odst. [18] a [19]), nebo naopak námitky, které mohl a měl uplatnit v žalobě, avšak neučinil tak. Argumentace, která je toliko zopakováním žaloby, nesplňuje zákonné požadavky na kasační stížnost, a není proto projednatelná (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, č. j. 7 Afs 106/2009-77, publ. pod č. 2103/2010 Sb. NSS, ze dne 15. 9. 2009, č. j. 6 Ads 113/2009-43, nebo ze dne 14. 6. 2016, č. j. 1 As 271/2015-36). V kasační stížnosti nově vznesené námitky zase nebyly podrobeny přezkumu krajského soudu, a jsou tudíž ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřipustné.

[24] Nejvyšší správní soud se proto omezil při posouzení kasační stížnosti pouze na ty námitky, které shledal s ohledem na výše uvedené za přípustné a přezkoumatelné.

[25] Konkrétně v souvislosti s namítaným zásahem do stěžovatelova vlastnického práva (kteroužto námitku krajský soud vypořádal toliko implicitně odkazy na judikaturu Ústavního soudu vážící se k § 59a vodního zákona), Nejvyšší správní soud dodává, že ačkoliv je vlastnické právo právem ústavně zaručeným, přesto může být na základě zákonné úpravy omezeno (čl. 11 odst. 4 Listiny). Právě k takové situaci došlo i v nyní projednávaném případě v podobě na věc aplikované právní úpravy vodního zákona, konkrétně jeho § 59a. Ten totiž v souladu se zmíněným článkem Listiny zakotvuje nejen možnost omezení vlastnického práva, ale i právo na náhradu za toto omezení. Jak správně uvedl již krajský soud v napadeném rozsudku, bylo na stěžovateli, aby za situace, kdy mu dosud vlastník stavby neposkytl náhradu za věcné břemeno vzniklé ze zákona na jeho pozemcích, projevil potřebnou aktivitu a náhrady za toto věcné břemeno se domáhal, ať již sjednáním dohody s vlastníkem vodního díla nebo prostřednictvím občanskoprávní žaloby (jak stanoví čl. LV zákona č. 303/2013 Sb.). Nejvyšší správní soud tudíž neshledal důvod k předložení věci Ústavnímu soudu k posouzení ústavnosti § 59a vodního zákona podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. Ten je projevem zmíněného čl. 11 odst. 4 Listiny na zákonné úrovni a jeho neústavnost nemůže založit prostá skutečnost, že stěžovateli náhrada za omezení jeho vlastnického práva, na niž však právo má, nebyla dosud poskytnuta. Je věcí samotného stěžovatele, aby svá práva hájil, má-li za to, že nejsou respektována. Tuto jeho aktivitu pak není povinen nahrazovat správní orgán svojí vlastní aktivitou, neboť platí zásada, že práva patří bdělým (*vigilantibus iura scripta sunt*).

[26] Není nijak výjimečné, že vlastník vodního díla není současně vlastníkem pozemku, na kterém se vodní dílo nachází. Vodní zákon proto již v původním znění (před 1. 1. 2014) ukládal vlastníkům pozemků povinnost strpět na svém pozemku (některá) vodní díla,

pokračování

avšak právo na náhradu tímto zákonem stanoveno nebylo. Tu tedy soudní praxe nejprve odvozovala přímo z čl. 11 odst. 4 Listiny, a to až do novelizace vodního zákona zákonem č. 303/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014. Do vodního zákona byl vložen opakovaně zmiňovaný § 59a, podle kterého je *vlastník pozemku povinen strpět za náhradu na svém pozemku vodní dílo vybudované před 1. 1. 2002 a jeho užívání*. Přechodné ustanovení (čl. LV zákona č. 303/2013 Sb.) doplnilo, že *nedojde-li mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem vodního díla k dohodě o náhradě za užívání pozemku podle § 59a zákona č. 254/2001 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, do 24 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, rozhodne na návrh vlastníka pozemku nebo vodního díla o výši náhrady soud*.

[27] Krajský soud v napadeném rozsudku zcela srozumitelně vysvětlil způsob, jakým se stěžovatel mohl (či může) v souladu se zákonem náhrady za věcné břemeno na jeho pozemku domáhat. Správně přitom vyslovil, že výsledek řízení o dodatečném povolení stavby je zcela nezávislý na tom, zda byla náhrada vlastníku pozemku poskytnuta či nikoliv. Je tomu tak proto, že zákon takovou podmínku pro vydání dodatečného stavebního povolení (ostatně ani pro existenci ze zákona vzniklého věcného břemena, jak se stěžovatel mylně domnívá) nestanovuje. Současně je třeba připomenout, že zákon nedává stavebnímu úřadu ani žalovanému žádnou pravomoc vstupovat do vztahu mezi vlastníkem vodního díla a vlastníkem pozemku v otázce poskytnutí náhrady za strpění vodního díla. Obecně platí, že správní orgány mohou postupovat výlučně v souladu se zákony a ostatními právními předpisy a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, a svou pravomoc mohou uplatňovat pouze k těm účelům, k nimž jim byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém jim byla svěřena (§ 2 odst. 1 a 2 správního řádu).

[28] Nejvyšší správní soud nesdílí názor stěžovatele, že vlastník pozemku je tímto postupem znevýhodňován a krácen na právech domáhat se ochrany, ani že správní orgány jsou v řízení o dodatečném povolení stavby povinny přihlížet k tomu, zda byla poskytnuta náhrada za strpění vodního díla a jeho užívání ve smyslu § 59a vodního zákona. Jak již uvedeno, garancí možnosti domoci se náhrady je samotný § 59a vodního zákona, který ve spojení s čl. LV zákona č. 303/2013 Sb. zakotvuje právo vlastníka pozemku (či vodního díla) domáhat se určení výše náhrady u civilního soudu. V případě, že žalobu podá vlastník pozemku, pak za předpokladu, že je takový nárok uplatněn, přichází v úvahu kromě toho, že soud určí výši náhrady, rovněž i to, že současně vlastníku vodního díla uloží i povinnost tuto náhradu zaplatit.

[29] Nejvyšší správní soud nad rámec výše uvedeného považuje za vhodné poukázat na další dvě pro věc podstatné skutečnosti. Zaprvé je třeba upozornit na to, že dle § 110 odst. 2 písm. a) stavebního zákona, ve znění rozhodném pro řízení o dodatečném povolení stavby (do 31. 12. 2017), nebyl stavebník povinen k žádosti o dodatečné povolení stavby doložit souhlas vlastníka pozemku, nýbrž postačovalo, že měl „*právo odpovídající věcnému břemenu k pozemku nebo stavbě*“. Takové právo stavebníkovi svědčilo v daném případě právě podle opakovaně zmíněného § 59a vodního zákona. Přestože krajský soud v tomto směru v odst. 27. a 28. odkázal na pozdější právní úpravu (účinnou od 1. 1. 2018), která na daný případ s ohledem na čl. II bod 10. zákona č. 225/2017 Sb., nedopadá a která hovoří namísto věcného břemene o služebnosti, podstata věci zůstala i podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2018 (které se dovolával krajský soud) zachována.

[30] Z právě uvedeného je zřejmé, že stěžovatelův souhlas nebyl v řízení o dodatečném povolení stavby potřebný. Krajský soud, byť na základě pozdější právní úpravy, která se v souzené věci neuplatní, dospěl ke správném závěru o této otázce, a proto použití pozdější právní normy v souzeném případě nepředstavuje vadu takové závažnosti, která by zakládala důvod pro zrušení napadeného rozsudku.

[31] Druhou skutečností, kterou považuje Nejvyšší správní soud za hodnou osvětlení s ohledem na vznesené a opakované námitky, je samotný smysl řízení o dodatečném povolení stavby. Namítá-li totiž stěžovatel, že se stavebník snaží dodatečným povolením stavby legalizovat aktuální protiprávní stav (resp. dle jeho slov *černou stavbu*), nelze než uvést, že o tom není sporu. K právě takovému účelu, tedy ke zhojení protiprávního stavu, totiž řízení o dodatečném povolení stavby slouží. Na tomto místě lze odkázat například na rozsudek ze dne 27. 1. 2010, č. j. 1 Ans 9/2009-87, v němž Nejvyšší správní soud uvedl, že *„řízení o odstranění stavby uvedené v § 129 odst. 1 písm. b) stavebního zákona je prostředkem k odstranění tzv. černých staveb. Nebylo by však v souladu s principem proporcionality, aby k jejich odstranění došlo vždy a za všech okolností, neboť by tak mohlo dojít k nepřiměřenému zásahu do práv vlastníka stavby či stavebníka. Z tohoto důvodu zákon umožňuje (za kumulativního splnění několika zákonných podmínek), aby byla černá stavba dodatečně povolena. Pro dodatečné povolení stavby zákon konstruuje speciální řízení zahajované na žádost stavebníka nebo vlastníka poté, co je již z moci úřední vedeno řízení o odstranění stavby. Řízení o dodatečném povolení stavby je tedy specifickým prostředkem navázaným na řízení o odstranění stavby, pomocí něhož lze zabránit odstranění stavby, která je v rozporu s rozhodnutím stavebního úřadu nebo je postavena bez takového rozhodnutí.“*

[32] Stížní námitku ohledně nutnosti zohlednit znění zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon (dále jen „nový stavební zákon“), který nabyl účinnosti k 1. 1. 2024, stěžovatel sice poprvé vznáší až v kasační stížnosti, avšak Nejvyšší správní soud připouští, že s ohledem na dobu podání žaloby nemohla být uplatněna dříve. Nejvyšší správní soud ji však neshledává důvodnou. Ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. totiž fixuje skutkový a právní stav, z něhož při soudním přezkumu vychází správní soudy, k době rozhodování správního orgánu. Jinak řečeno ve věci, v níž je předmětem sporu zákonnost rozhodnutí správních orgánů, musí správní soudy zásadně vycházet ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správních orgánů. Tento princip vychází z toho, že řízení před správním soudem není pokračováním správního řízení a správní soud není „třetí instancí“, která v určité věci rozhoduje, nýbrž toliko posuzuje (přezkoumává), zda je rozhodnutí správního orgánu v souladu s právem a správně zjištěným skutkovým stavem. Proměny skutkového nebo právního stavu poté, co žalovaný správní orgán vydal soudem přezkoumávané rozhodnutí, nemohou mít zásadně vliv na výsledek soudního přezkumu (viz Kühn, Z., Kocourek, T. a kolektiv. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 598). Požadavek stěžovatele na přihlídnutí k nové úpravě tak v projednávané věci není na místě, nýbrž je třeba se držet právních předpisů, které byly účinné v době rozhodování správních orgánů.

[33] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelem uplatněný kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nebyl naplněn.

pokračování

VII.

[34] Kasační stížnost není pro výše uvedené důvodná, a proto ji Nejvyšší správní soud ve smyslu § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[35] Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, právo na náhradu nákladů řízení tudíž nemá. Žalovanému jako v řízení úspěšnému účastníkovi žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly, a proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2024

Mgr. Petra Weissová
předsedkyně senátu